

İTERAKTİV MÜLTİMƏDİA VƏ RƏQƏMSAL SƏRGİLƏR: YENİ TEXNOLOGİYALARIN MƏDƏNİYYƏTƏ TƏSİRİ

Elfanə Nəsimi qızı Qasimova

*Fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti
qasimova_elfana@mail.ru*

Parvin Əhməd qızı Namazova Eldarlı

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
müəllim
Parvin_namazova@unec.edu.az*

Arzu Azər qızı Xəlilova

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
müəllim
arzu.huseynova.96@inbox.ru*

Şəhla Valeh qızı Şərifli

*Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti,
müəllim
serifli.shahla@gmail.com*

Açar sözlər: *interaktiv sərgilər, süni intellekt, sərgi texnologiyaları, mədəniyyət və rəqəmsal transformasiya, rəqəmsal multimedia*

Ключевые слова: *интерактивные выставки, искусственный интеллект, технологии выставок, культура и цифровая трансформация, цифровая мультимедиа*

Keywords: *interactive exhibitions, artificial intelligence, exhibition technologies, culture and digital transformation, digital multimedia*

Xülasə: Bu məqalə interaktiv multimedia və rəqəmsal sərgilərin təşkilini araşdırır. İnteraktiv sərgilər müasir texnologiyalar, məsələn, virtual və artırılmış reallıq, sensor ekranlar və holografik görüntülərlə zənginləşdirilir, bu da ziyarətçilərə daha cəlbedici və immersiv təcrübə təqdim edir. Rəqəmsal sərgilərin əsas üstünlükləri arasında məkan məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılması, geniş auditoriyaya çatma və ekoloji faydalar var. Bu sərgilər həm fərdi, həm də kollektiv təcrübələr təqdim edərək iştirakçılara sərgiyə fəal şəkildə daxil olmağa imkan verir. Gələcəkdə, süni intellekt və metaverse kimi texnologiyalar bu sahəyə yeni imkanlar qatacaq. İnteraktiv multimedia və rəqəmsal sərgilər sənət, təhsil və mədəniyyət sahələrində inqilabi yeniliklərə yol açır.

Резюме: В данной статье рассматривается организация интерактивных мультимедийных и цифровых выставок. Интерактивные выставки обогащаются современными технологиями, такими как виртуальная и дополненная реальность, сенсорные экраны и голографические дисплеи, обеспечивая посетителям более увлекательный и захватывающий опыт. Основные преимущества цифровых выставок включают преодоление пространственных ограничений, охват широкой аудитории и экологические выгоды. Эти выставки предоставляют как индивидуальный, так и коллективный опыт, позволяя участникам активно взаимодействовать

с экспозицией. В будущем такие технологии, как искусственный интеллект и метавселенная, откроют новые возможности в этой области. Развитие интерактивных мультимедийных и цифровых выставок вызывает революционные изменения в искусстве, образовании и культуре.

Summary: This article explores the organization of interactive multimedia and digital exhibitions. Interactive exhibitions are enriched with modern technologies such as virtual and augmented reality, sensor screens, and holographic displays, providing visitors with a more engaging and immersive experience. The main advantages of digital exhibitions include overcoming spatial limitations, reaching a wider audience, and offering ecological benefits. These exhibitions provide both individual and collective experiences, allowing participants to actively engage with the exhibition. In the future, technologies like artificial intelligence and the metaverse will bring new opportunities to this field. The development of interactive multimedia and digital exhibitions is driving revolutionary changes in art, education, and culture

Texnologiyanın sürətli inkişafı mədəniyyət və incəsənət sahələrində yeni imkanlar yaratmışdır. Bu imkanlardan biri də interaktiv mültimedia və rəqəmsal sərgilərin təşkili sahəsində müşahidə olunur. Belə sərgilər, ziyarətçilərə innovativ və immersiv təcrübə yaşamağa imkan verir. İnteraktiv sərgilər müxtəlif sahələrdə, o cümlədən incəsənət, muzeylər, təhsil və əyləncə sektorlarında geniş istifadə olunur.

İnteraktiv Mültimedia Sərgilərinin Xüsusiyyətləri

İnteraktiv mültimedia sərgiləri ənənəvi sərgilərdən əsasən aşağıdakı xüsusiyyətlərinə görə fərqlənir:

- **İnteraktivlik:** Ziyarətçilər eksponatlarla birbaşa əlaqədə ola bilirlər. Bu, onların sərgilənən materialları daha dərinlən qavramalarına və sərgi ilə fəal iştirak etmələrinə imkan verir.

- **Rəqəmsal Texnologiyalar:** Virtual və artırılmış realıq (VR/AR), sensor ekranlar, proyeksiyalar və holografik görüntülər kimi texnologiyalar istifadə edilir.

- **İmmersiv Təcrübə:** Ziyarətçilər sərginin bir hissəsi kimi hiss edə bilirlər. Xüsusilə VR texnologiyaları vasitəsilə onlar tamamilə yeni bir mühitə daxil ola bilirlər.

- **Fərdi və Kollektiv Təcrübə:** Sərgilər fərdi və qrup şəklində ziyarətçilər üçün unikal təcrübə təqdim edə bilər. Məsələn, kollektiv interaktiv oyunlar və ya qrup tədqiqatları sərgi iştirakçılarını daha aktiv edir.

Rəqəmsal Sərgilərin Üstünlükləri

Rəqəmsal sərgilər müxtəlif sahələrdə tətbiq edilərək bir sıra üstünlüklər təqdim edir:

- **Məkan məhdudiyyətlərinin aradan qaldırılması:** Sərgilər virtual mühitdə təqdim oluna bilər, bu isə insanların dünyanın istənilən nöqtəsindən sərgiləri ziyarət etməsinə imkan yaradır.

- **Geniş auditoriyaya çıxış:** Online platformalar vasitəsilə daha çox insana çatmaq mümkündür. Xüsusilə pandemiya dövründə rəqəmsal sərgilər muzeylər və qalereyalar üçün əvəzolunmaz həll olub.

- **Daimi yenilənmə imkanı:** Rəqəmsal sərgilər asanlıqla yenilənə və dəyişdirilə bilər. Bu, sərgilərin həmişə aktual qalmasını təmin edir.

- **Ekoloji üstünlüklər:** Kağız və digər fiziki resurslardan istifadənin azalması ekoloji cəhətdən müsbət təsir göstərir. Bu, həm də xərclərin optimallaşdırılmasına kömək edir.

Sərgilərin Planlaşdırılması və Təşkili

İnteraktiv mültimedia və rəqəmsal sərgilərin uğurla təşkil olunması üçün aşağıdakı mərhələlər həyata keçirilməlidir:

1. **Məqsəd və Konsepsiyanın Müəyyənləşdirilməsi** – Sərginin mövzusu və məqsədləri dəqiqləşdirilməlidir. Sərginin hədəf auditoriyası və onun maraqları nəzərə alınmalıdır.

2. **Texnologiyaların Seçimi** – Hədəf auditoriyaya uyğun texnologiyalar müəyyən edilməlidir. Məsələn, təhsil məqsədli sərgilərdə interaktiv lövhələr və 3D modellər daha effektiv ola bilər.

3. **İstifadəçi Təcrübəsinin Dizaynı** – Ziyarətçilərin sərgiyə cəlb olunmasını artıran elementlər daxil edilməlidir. Buraya vizual dizayn, səs effektləri və fərdi interaktiv modullar daxildir.

4. **İnfrastrukturun Hazırlanması** – Sərginin texniki və loqistik tələbləri ödənilməlidir. Məsələn, yüksək keyfiyyətli proyeksiya sistemləri və güclü internet bağlantısı olmalıdır.

5. **Marketing və Reklam** – Sərginin geniş auditoriyaya çatdırılması üçün müxtəlif marketing strategiyaları tətbiq olunmalıdır. Sosial media, bloqlar, video reklamlar və e-poçt marketingi bu baxımdan effektiv vasitələrdir.

Rəqəmsal Sərgilərin Gələcəyi

Texnologiyanın davamlı inkişafı ilə interaktiv multimedya və rəqəmsal sərgilərin gələcəkdə daha da geniş yayılacağı gözlənilir. Xüsusilə süni intellekt, blokçeyn və metaverse texnologiyalarının bu sahəyə integrasiyası yeni imkanlar yarada bilər. Bu innovasiyalar sayəsində sərgilər daha fərdiləşdirilmiş, dinamik və adaptiv hala gələcək.

Gələcəkdə, metaverse və süni intellektin imkanları ilə ziyarətçilər sərgilərlə daha dərin əlaqə qura biləcək, hətta eksponatlarla danışaraq onların tarixçəsi haqqında məlumat ala biləcəklər. Bundan əlavə, rəqəmsal sərgilər elm, təhsil və biznes sahələrində daha çox tətbiq edilərək insanlara yeni bilik və bacarıqlar qazandıracaq.

Nəticə: İnteraktiv multimedia və rəqəmsal sərgilər müasir dövrdə sənət, elm və mədəniyyət sahələrində inqilabi yeniliklərə səbəb olur. Bu cür sərgilərin təşkili, həm fiziki, həm də virtual mühitlərdə innovativ həllər vasitəsilə unikal təcrübə təqdim etməyə imkan yaradır. Bu sahədə fəaliyyət göstərən mütəxəssislər üçün yeni texnologiyaların tətbiqi vacibdir və sərgilərin daha əlçatan, maraqlı və təsirli olması üçün davamlı innovasiyalar tələb olunur. Texnologiyanın inkişafı ilə bu sahənin gələcəkdə daha da genişlənəcəyi və mədəniyyətin müxtəlif istiqamətlərinə təsir edəcəyi gözlənilir.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Mədəniyyət Nazirliyi (2022). *Müasir Muzey Siyasəti və Rəqəmsallaşma Strategiyaları*. Bakı.
2. UNESCO (2021). *The Impact of Digital Technologies on Culture and Museums*. UNESCO Publishing.
3. Walsh, P. (2018). *The Digital Future of Museums*. Routledge.
4. Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2013). *The Museum Experience Revisited*. Routledge.
5. Kwastek, K. (2013). *Aesthetics of Interaction in Digital Art*. MIT Press.